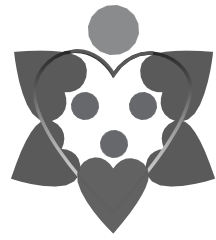

כאיש אחד

איחוד לבבות במודעות יהודית

עלון שבועי בענייני מחשבה ומוסר מתוך הפרשה

להיות מנהיג - להיות חזק!

בפרשת השבוע, יתרו רואה את משה יושב ושופט את העם לבדו. הדבר אינו מוצא חן בעיניו כלל, וטוען כלפי משה: "מה הדבר הזה אשר אתה עושה לעם מדוע אתה יושב לבדך וכל העם נצב עליך מן בקר עד ערב?" מיד מודיע למשה בהחלטיות: "לא טוב הדבר אשר אתה עשה!" ואם תמשיך בדרך זו אזי: "נבל תבל גם אתה גם העם הזה אשר עמך". ולמה? "כי כבד ממך הדבר לא תוכל עשהו לבדך".

מעתה, מציע יתרו לקחת מן העם "אנשי חיל יראי אלקים אנשי שפא"י בצע" ולמנות אתם שרים על העם. לבסוף אומר יתרו למשה משפט חותך: "אם את הדבר הזה תעשה וצוה אלקים וכלת עמו..."

פרש"י: המלך בגבורה אם יצווה אותך לעשות כך, לשמוע בעצתי - תוכל עמוד. ואם יעבד על ידך - לא תוכל לעמוד.

והשאלה נשאלת: מהיכן ביטחוננו העז של יתרו לומר בברור: 'אם הקב"ה יצווה אותך על כך - תצליח. ואם לא יצווה אותך על העצה שאני נותן לך - לא תוכל עמוד!' וכי משה רבינו הוא אדם רגיל? משה רבינו הוא איש האלוקים ודאי כוחו יותר משאר בני אדם, ואם הקב"ה היה מצווה להישאר לשפוט העם לבדו ודאי היה זוכה לברכה מאת הקב"ה ומצליח לשפוט את העם גם לבדו בהצלחה מרובה?

אלא שהעניין הוא כך: כמו שהזכרנו, יתרו טען כלפי משה: 'מדוע אתה יושב לבדך'. ופרש"י בצורה נפלאה: 'מדוע אתה יושב כמלך וכולן עומדים' אכן, זהו הדבר היחיד, שהיה קשה עד מאוד בעיני יתרו. כיצד זה משה יושב וכולם עומדים? מצב זה נראה כולוול בכבודן של עם ישראל, רק בשל כך לא נמנע מלהוכיח את משה.

וכאן יש להתבונן. מה כל כך לא ברור כאן. הרי משה הוא הגדול, הוא המלך של עם ישראל. אם כן, מדוע בעיני יתרו מעשה זה - שהוא יושב וכולם ממתנינים לו בעמידה, נחשב לחוסר כבוד ונימוס, כלפי עם ישראל? וכי המלך הוא צריך לעמוד בפני העם? היתכן?

אלא התשובה היא כך, בידי יתרו היה יסוד גדול. והוא: כוחו הגדול של מנהיג, נובע אך ורק מחמת השירות והתועלת שהוא נותן לעם. דהיינו, הוא מקבל חיות, כוח וגבורה, חכמה ויכולת להמשיך להנהיג את העם, רק כאשר הוא משפיע עליהם והם חיים ונהנים ממנו.

את יסוד זה, התורה העידה, בעת שהיה משה בהר סיני ועם ישראל חטא בעגל, כאשר אמר הקב"ה למשה: "לך רד פי שחת עמך..." ובגמרא בברכות: אמר רבי אלעזר, אמר הקב"ה למשה: 'משה, רד מגדולתך! כלום נתתי לך גדולה אלא בשביל ישראל, עכשיו ישראל חטאו - אתה למה לי?... מיד תשש כחו של משה ולא היה לו כח לדבר.

על פי דברים אלה נוכל להבין, ברגע שמנהיג עושה מעשים המזולזלים בעם ומשתמש בהם לכבוד, הרי שמטבע הדברים, כוחו הולך ומתמעט, ואחריתו 'נבול תבול' - הינו מאבד את חיותו כליל.

את ידיעה זו, הבין יתרו בברור, ובשל כך אמר למשה: 'חתני היקר, לא יכול להיות בעולם כזה מצב, שהעם עומד בזולל כלפי המנהיג. אין שום תירוץ בעולם בכדי להמשיך מצב שכזה.

מעתה, עליך לתקן מעשים אלו. ולהפך, במקום שהיו נראים מזולזלים עליך להשתדל לגרום להם כבוד תמידי, לכן העצה היא, למנות גם מהם דיינים ולשתף את הראויים בעם במערכת המשפט, זהו שאומר: ואתה תצוה מכל העם אנשי חיל... ושמנת עליהם שרי אֶלְפִים... וְשָׁפְטוּ אֶת הָעָם כָּל יוֹמָם... וְנִשְׁאַוּ אִתְּךָ, כך כאשר העם מכובד יותר, ואתה המנהיג הראשי, לא תצטרך להיות יושב כל היום והם עומדים לפניך, אתה תמשיך לנהוג בעם בכבוד והנהגתך תאריך ימים.

ולכך סיים ואמר: אני מציע לך שתשאל את הקב"ה ואם הוא יצווה אותך כמו שאני אומר או אז יוכלת עמוד'. דהיינו, בגלל שיהיה לך עזר, לא תהיה מוכרח לשבת בפניהם, אלא תוכל להמשיך לעמוד ולפקח על שרי העשרות החמישים המאות והאלפים.

אולם, אם לא יצווה אותך כך, אזי 'לא תוכל לעמוד' דהיינו, אל תמשיך לשפוט את העם בעורך יושב. כידוע, משה קיבל את הדברים.

נמצאנו למדים: כוחו של מנהיג הינו, בזכות הנתינה וההשפעה שלו אל העם. אלו נותנים לו את כוח החיות, וברגע שמנהיג נהפך להיות נוטל. כגון: הוא יושב בכבוד והעם עומד מזולזל, הרי שהוא הולך לאחור, ולאט לאט נובל מאבד את חיותו ומת.

ובעצם בדרך זו פועלת - 'זכות הרבים'. ככל שאדם מזכה את הרבים, משפיע להם יותר, הוא זוכה לכוחות גדולים להשפיע עוד יותר, שהרי הרבים מושפעים ממנו. ומנגד אם הוא מנצל את הרבים לטובתו הינו מאבד את כוחו.

נזכה להיות מהנותנים בכל עת, אמון!

ברכת שבת שלום ומבורך לכל בית ישראל. אברהם רחמים.

ברוך המבדיל בין -

'אמירה' ל'הוראה'

ביאור המילים 'מהמלבי"ם'

(ר' מאיר ליבוש)

מאת: אדיר רחמים הי"ו.

שלמה המלך מציין את ציווי אביו:

"וירני ויאמר לי יתמך דברי לךך שמוך"

מְצוֹתַי וְחִנְיָא... (משל"ד)

דהיינו, דוד המלך נתן לשלמה דברי מוסר שיתמכו ויחזיקו את לבו מן היצר הרע המנסה לפתות את האדם תדיר. רק דברי המוסר הם שיעזרו לאדם לחזק את הלב להמשיך לצעוד בחוקי התורה והחכמה.

שלמה אמר 'וירני - ויאמר לי'. דהיינו, אביו 'הורה לו' וכן 'אמר לו'. וכאן נתבונן מהו ההבדל בין 'הוראה' - לבין 'אמירה'?

מבאר המלבי"ם כך. 'אמירה' - היא סיפור דברים בעלמא כיצד יש להתנהג ומה ראוי לעשות - כ'מבחן תאוריה' בחוקי החכמה: לצטט 'מיהו העשירי' - השמח בחלקו, מיהו גיבור - הכובש את יצרו... - קל מאוד - הזמן הנצרך לאומרם בדיוק שתי שניות וחצי, אלו מילים יפות ביותר.

אולם, לקיים אותם, לחיות כאדם השמח בחלקו וכגיבור הכובש את יצרו. זה יכול לקחת עשרות שנים וזו 'הוראה'. דהיינו, 'הוראה' - היא ההתנהגות הנכונה למעשה בפועל בדרכי החכמה.

(אכן, המרחק בין 'הוראה' לבין 'אמירה' הוא מרחק עצום. כמבואר במדרש: 'בנהוג שבעולם אלף בני אדם נכנסין למקרא - ומאה יוצאים מהם למשנה. מתוך המאה בעלי המשנה יוצאים מהם עשרה לתלמוד. ומתוך עשרה לתלמוד יוצא מהם - אחד להוראה, זה שאמר שלמה - 'אדם אחד מאלף מצאתי' (קהלת רבה ז כח). אם כן, אנשים שיודעים לדבר דברי חכמה, נמצאים אלפים ורבות. אולם, אלו שנוהגים בפועל וחיים בכל אורחותיהם על פי כל דרכי החכמה - מעטים הם.)

דוד המלך לא היה רק מדבר ומצפצף בקולו בחוקי החכמה, אלא היה חי ועושה מעשים כדבריו ואת מעשים יקרים אלו הראה לבנו.

נזכה לא רק 'לדבר' בדרכי החכמה אלא אף 'לחיות' בהם - אמון!

לעשות 'קל' והומר'

חילול הקודש

– "מוריי ורבותיי, נגלו לאוזניי ידיעות מחרידות..." פתח הרב את שיעורו השבועי.

בן רגע שקט מוחלט שרר בקהל, והרב המשיך: "שמעתי על אנשים בעירנו שמחללים את הקודשים, נבנסים אל בתי כנסת בלבוש שאינו הולם, יורקים בתוכו ומשליכים את הסיידורים והחומשים על הארץ בבזוז...". במהרה הופר השקט המוחלט ובמקומו קול מהומה נשמע בקהל, מבטים חמורי סבר נשלחו ימה וקדמה, פני הקהל האדימו, ובלבם בערו רגשות נקמה.

– "מי החצופים האלה? היכן שהם נמצאים, אנו ניסע עד אליהם ונתלה אותם על עץ!" הכריז מר גדליה בקנאות.

המשיך הרב: "קהל נכבד. מעשים אלו חמורים ביותר, שמירת מקדש מעט וחפציו, הם ציפור נפשנו, לא ניתן שינהגו בזלזול בחפצי שמים. הנני שואל: האם יש מישהו בקהל שחושב אחרת? יש מישהו שמסכים שדברים אלו ימשיכו להתרחש בסמוך אלינו?" קול דממה נשמע בקהל.

– "כבוד הרב, התנהגות זאת שהרב מתאר הינה חמורה ביותר יהודי שמתנהג כך, ודאי יש בו איזה שמץ פסול בייחוסו, אם יברר אחר שורשיו יתכן והוא 'משה בן אחמד' ואף יתכן כי הוא מן אלו שאסורים לבא בקהל כלל. כבוד הרב אנו נעמיד משמר יום ולילה בשערי בתי הכנסת בעיר וכאשר נגלה מי הם אלו המחללים את הקודש נמצה עמם את מלא חומרת הדין..."

שוב ביקש הרב לקבל את השקט ומשניתן המשיך בדיבורו: "רבותיי, קהל קדוש אחיי ורעיי, הקשיבו. בפסוקים האחרונים בפרשת השבוע התורה מלמדת אותנו מעט מדיני המזבח. ובפסוק האחרון נאמר כך: 'ולא תעלה במעלת על מזבחי אשר לא תגלה ערותך עלי'."

הנה, מצווה הקב"ה לא לעשות מדרגות לעלות בהן על גבי המזבח אלא כבש – כעין עליה קטנה, ולמה? משום שאם יהיו מדרגות לעלות בהן, אזי הכהן העולה יצטרך להרחיב את פסיעותיו, – ואז מה? – אין זה מכבודו של המזבח שתהיה ערוות העולה במדרגות כנגד אבני המזבח, זה לא דרך כבוד כלל. נקודה!

ונשאל: רגע, אבנים אלו, אין הן ראות ולא שומעות ואף לא מרגישות מאומה, אם כן, מה זה משנה כיצד הכהן עולה על גבי המזבח? והתשובה היא כך: אבנים אלו שהם חלק ממזבח אפילו שאינן מרגישות מאומה יש לנהוג בהן בכבוד!

וכאן על פסוק זה בא רש"י בדברי קודשו ומבקש מאתנו רגע של מחשבה: 'עם ישראל, עצרו! התבוננו! הרי דברים קל וחומר: ומה אבנים הללו שאין בהם דעת להקפיד על בזיון אמרה תורה הואיל ויש בהם צורך, לא תנהג בהם מנהג בזיון, חברך שהוא בדמות יוצרך, ומקפיד על בזיונו, על אחת כמה וכמה'.

הנכם שומעים? אמנם, 'בית הכנסת' וכל חפץ שיש בו קדושה חובה עלינו להיזהר בכבודו, וודאי כאשר נופל מידי יהודי באשר הוא, סידור תפילה או חומש על הארץ נצבט לבו בקרבו, הרי הוא מגביהו מן הארץ בצער וכאב, מעביר עליו יד מלטפת ואף מקרבו אל שפתיו ומעניק לו נשיקה קלה.

אכן, חומש קדוש זה ראוי לכך, כתובים בתוכו פסוקים מן התורה הקדושה וכן הוא סידור התפילה, ואם היו אלה זוג התפילין שנפלו לארץ, אזי הצער גדל פי כמה, פשוט ועזוע, מיד משתדלים להתקשר אל הרב לשאלו: 'אם התפילין נפלו מה זה מסמן? אולי התפילין צריכים בדיקה או אולי אני ומעשי צריכים בדיקה? מוסכם וברור כי בהחלט יש להתנהג אל כל חפץ קדוש ברגישות יתר.'

אולם, כאן בפרשת השבוע, כאשר אנו מדברים על קדושת אבני המקדש באים חכמים ואומרים לנו יתרה מזו: איש יקר התעורר, עשה נחיתה אל המציאות. דע, החבר שלך חשוב יותר מאבני המזבח ומן הסיידור, אנו בני

האדם חלק אלו – ה ממעל, בבריאת האדם נאמר: 'יִפֶּחַ בְּאָפְיוֹ נְשָׁמַת חַיִּים' – וכידוע 'מאן דנפח מדיליה נפח' – כאשר לעינינו בלון נפוח, ברור כי האוויר הנמצא בתוכו יצא מתוך עצמותו של האיש שנפח בו. על כן, כאשר נאמר שהקב"ה נפח באדם חיות, הרי הנשמה הנפוחה בתוכו היא באה מתוך הקב"ה. אם כן, אנו בני האדם: קדושים! כולנו בעלי נשמה אלוקית, בעלת תחושות ורגשות. יש לנו רגישות יתר על כל מילה שנשלחת לעברנו, וודאי כי אכפת לנו על בזיונו עד מאוד, על כן, אם ישנו אדם שכאשר התפילין, סידור וחומש נפלו מידו על הארץ לבו נצבט בקרבו ולעומת זאת כאשר פגע בזולתו או שגרם לו לצער כלשהו אינו מרגיש מאומה, הלך לישון על משכבו בלילות עם אותו דופק כמו של ליל האתמול, אזי קיימת בעיה רצינית, תחושותיו אינן מכוונות כהוגן.

כיצד שייך שאדם יודעו מספר דומם שנפל על הארץ, או מאבני בית הכנסת שלא נהגו בהן כבוד ואילו על כבודו, כאבו וצערו של זולתו שהוא חלק מאלוקים ממש לא יהיה אכפת לו? הייתכן!?

כיוצא בדבר נאמר בגמרא: "אמר רבא: כמה טיפשים האנשים שקמים מלפני ספר תורה ולא מלפני אדם גדול..." (מכות כב.). הרי שאנו צריכים התבוננות, אם אנו קמים לפני ספר תורה הרי שחובה עלינו לקום בפני החכם שהוא עצם התורה הוא ספר תורה חי (מהר"ל ס' נ"ע ח"א נת"ה פ' י"א).

ולפי דברי רש"י האמורים אנו למדים, כמה אינו חכם האדם אשר נזהר ביותר בסידור ובחומש ובאבני בית הכנסת ואילו בכבוד זולתו – ממעט.

מוריי ורבותיי, ברוך ה' בעירנו אין מי שמשליך על הארץ סידורים וחומשים ממש, וגם אין מי שיורק בתוך בית הכנסת חלילה, אלא שבעיניי 'בין אדם לחברו' איני מכיר הרבה אנשים שנחרדים לכבוד זולתם כמו אשר נחרדים שהסידור נופל על הרצפה, זאת רציני להרגיש, אותם רגשות הנטועות בנו כאשר אנו שומעים על חילול דברי קודש, חובה עלינו להרגישם כאשר לפנינו פגיעה בכבוד הזולת. חילול רגשות החבר אין הן פחות מחילול כבוד בית הכנסת ואבני המזבח או פחות מלזרוק סידור וחומש על הארץ בבזיון."

חיש נרקם על פני קהל המאזינים סבר פנים רגוע יחד עם חיוך קל.

ושוב המשיך הרב בדברי סיום: 'ולטיום. אני מבקש לומר 'קל וחומר' נוסף מאבני המזבח המובא בדברי רש"י.

בפסוק אחד לפני האחרון בפרשה נאמר: 'וְאִם מִזְבַּח אֲבָנִים תַּעֲשֶׂה לִּי לֹא תִבְנֶה אֶתְהֶן גִּזִּית – פִּי חֲרָבָה הַנֶּפֶת עֲלֶיהָ וְתַחֲלֶיהָ'. פירוש: אבני גזית הם אבנים חלקות ומסותות יפה על ידי שהניפו עליהן כלי ברזל לסתתם.

מבקש הקב"ה. לפי שהמזבח נברא להאריך ימיו של אדם, והברזל נברא לקצר ימיו של אדם, אין זה בדין, שיוגף המקצר על המאריך. ועוד, שהמזבח מטיל שלום בין ישראל לאביהם שבשמים, לפיכך לא יבא עליו כורת ומחבל. ואדם שהניף על אבני המזבח ברזל הרי שחלל את הקודש.

וכאן רש"י, מגיש בפנינו דברים עצומים: 'זהרי דברים קל וחומר ומה אבנים שאינם ראות ולא שומעות ולא מדברות, על ידי שמטילות שלום אמרה תורה לא תניף עליהם ברזל, המטיל שלום בין איש לאשתו, בין משפחה למשפחה, בין אדם לחבירו, על אחת כמה וכמה שלא תבואהו פורענות.' – איזה יופי!

זכרו תמיד: השומר על כבוד הזולת, מטיל שלום בין אדם לחברו, בין איש לאשתו, בין משפחה למשפחה, הרי שהוא נעשה 'חסין ברזל', הוא מקבל שמירה צמודה מלהב הסכין, מקליע האקדח ומחוד המסמר והבורג, הוא נעשה כמזבח שאין רשות להניף עליו כל ברזל כלל."

נזכה לשמור על כבודנו וכבוד זולתנו בכל עת – אמנו!"

'לא תחמדי'

מסיימת התורה הקדושה את עשרת הדיברות בפסוק:

'לא תחמד בית רעה, לא תחמד אשת רעה ועבדו ואמתו ושוורו וחסדו וכל אשר לרעה'

וכאן השאלה נשאלת: אם התורה החליטה לסיים את הפסוק בכלל **'וכל אשר לרעה'**, אם כן, מדוע התורה מפרטת קודם לכן, את הפרטים שלא לחמוד: **'לא תחמד בית רעה, לא תחמד אשת רעה ועבדו ואמתו ושוורו וחסדו'**... הרי שכל אלו מיותרים, הכלל וכל אשר לרעה כולל גם אותם?

נקדים לתשובה סיפורי: פעם אחת, באחד מרחבות הראשיים בירושלים עבר רכב חדש, יפה ונוצץ.

אנשים עברו על ידו, נערים וטף, כולם הוציאו את המצלמות שברשותם והתחילו לצלם. החלונות היו כהים, הכל היו סקרנים לדעת, מיהו העשיר הגדול ביושב בתוך הרכב המפואר החונה מולם...

אחר מספר רגעים הדלת החלה להיפתח, המצלמות החלו להתכוונן בשנית, והנה רגל אחת יוצאת החוצה ואחריה יצא 'מקל סבא', הרגל השנייה המתנינה מלצאת, ולבסוף התברר שגם לא תצא עוד רגל נוספת.

האיש בשנות החמישים לחייו נעמד על רגלו האחת ועל המקל

שברשותו והחל קורא בקול: 'אתם מקנאים ברכב שלי, ה... האם גם בזה אתם מקנאים...?' הלה הרים את המקל ונופף בו, 'אתם לא יודעים שאני לא ישן בלילות כלל, ורוב היום אני צריך רק לשבת, יש מישהו שהיה רוצה להתחלף אתי?'

לא צריך לומר איזו מבוכה התפשטה בקרב המתקהלים... אכן, מדבריו של האלמון, נוכל להבין את הכתוב. וכך גם ביארו חכמים בצורה נפלאה: פעמים שאדם מקנא בחבירו באומרו: 'איזו דירה נאה יש לו, על איזה מכונית הוא נוסע, אילו ילדים חכמים וטובים...' אבל, כל זה כאשר מביטים על החבר ויש 'חלון כהה', לא רואים את כל המצב הכללי שלו.

אולם, כאשר כל אדם יראה את חברו בכללותו, את הרכב המפואר וגם את כל הניסיונות וכל הקשיים שלו בחיים הרי שהקנאה תתבטל יהיה לו קל יותר לשמוח בחלקו.

זהו שאומרת התורה הקדושה: **'לא תחמד בית רעה, לא תחמד אשת רעה ועבדו ואמתו ושוורו וחסדו'** משום שאם אתה רוצה את 'הרכב היפה שלו' אזי תיקח גם את **'וכל אשר לרעה'** - גם את הרגל הקטועה שלו... נזכה לשמוח בחלקנו תמיד - אמן!

הליכה כהלכה

דילוג בקריאה בתורה

מאת: הרב יגון רחמים הי"ו
שאלה: בשבת שעברה אחר שקראנו לשאלות בהלכה: 0548471608
את קריאת ס"ת והתפללנו מוסף ניגש אחד מן המתפללים האורחים וטען

שהואיל והעלו כמה מוסיפים לס"ת עקב שמחה, באחד הפעמים טעה הבעל קורא והתחיל פסוק אחד קדימה ושכח מלקרוא פסוק אחד, כיצד עלינו לנהוג?

תשובה: כתב השו"ע (סי' רפ"ב סי"ז) ז"ל: קרא הפרשה בתפילת שחרית בשבת ודלג פסוק אחד, חזר וקרא הוא ושניים עמו וכלומר, את אותו הפסוק ששכח ועוד שני פסוקים אחרים שבסך הכל יקרא ג' פסוקים. ואפילו הפטיר והתפלל מוסף חזר וקרא עכ"ל.

וכתבו האחרונים (מג"א סי' יח ועוד) שלא דווקא דלג פסוק אחד. אלא, אפילו דלג תיבה אחת, חזר וקרא ג' פסוקים ומברך לפניה ולאחריה. אלא, שדברו חכמים בהווה. והזמן שיכולים להשלים הוא עד זמן מנחה, אבל אח"כ אינם יכולים להשלים הואיל ואינו זמן קריאת התורה של שחרית. אלא, יקראו בשבוע הבא בשחרית לעליית כהן פסוק זה, קודם תחילת הפרשה, ויקרא לפחות ג' פסוקים של קריאת שבת הנוכחית וימשיך אח"כ בסדר.

במה דברים אמורים שחזר וקרא עם ברכה לפניה ולאחריה, כאשר דילגו בסדר הקריאה שאינו נקרא בשני חמישי, אך אם דילגו בסדר הנקרא בשני חמישי, חזר וקרא בלא ברכה, הואיל ויש מן האחרונים שכתבו שאינו צריך לחזור כיון שקראו הציבור פסוק זה באמצע השבוע ומשום ספק ברכות אין לברך.

כמו כן, כל האמור הוא דוקא כאשר טעו בשבת שחרית. אולם, אם טעו במנחה של שבת או בשני חמישי ודילגו פסוק אחד, אלא שעל כל פנים קרא לפחות עשרה פסוקים, אינם צריך לחזור ולקרא הואיל וקריאת פסוק זה יקראוהו בשבת ואינו נחסר מהפרשה. כיוצא בדבר, בקריאת המועדים. כגון: בחג פסח שקורין בפרשת בא וכן כל המועדים, אינו חזר הואיל וקרו פרשת בא כולה בשבת שלה וכל כיוצא בזה. (כל הני"ל מבואר בשו"ע סי' קל"ז סי' ובאחרונים שם)

ימין ה' רוממה

שאלה: אני כותב ועושה את עיקר עיסוקי בידי השמאלית. האם כשאני מברך על הפרי או שאר דבר מאכל עלי לאחוז אותו ביד ימין או שמאל?

תשובה: כתב השו"ע (סי' רו סי"ד) כל דבר שמברך עליו לאכלו או להריח בו צריך לאחוז בימינו כשהוא מברך ע"כ. טעם הדבר: שכל דבר מצווה עושה ביד ימין החשובה, כמו שמצינו בתורה לעניין הזאה, על בוחן יד ובוהן רגל, שמזה קודם על יד ימין ואח"כ על יד שמאל.

אלא, שכתב המשנ"ב (סי' ק"ח) אדם שהוא שמאלי ועיקר כחו בשמאל, יטלנו בידו השמאלית ושכן מוכח מהמג"א (סי' קפ"ג). ברם, בשו"ע (סי' תרנ"א סעיף ב - ג) בהל' לולב כתב שיש לאחוז את האגודה ביד ימין, מטעם שיש בה שלש מצוות.

וכתב בס"ג: אטר יד - אדם שהוא שמאלי, נוטל לולב בימין כל אדם ואתרוג בשמאל כל אדם שהולכים אחר ימין ושמאל של רוב העולם ולא אחר ימין ושמאל של האדם עצמו.

אולם, כתב הרמ"א בהגה: י"א שהולכים אחר הימין של האדם עצמו, ויש לייטול הלולב בימין שלו וכו'. טעם מחלוקתם: לסברת השו"ע דוקא בתפילין שחייבם מהתורה להניחן ביד כהה, ממילא באטר, מניח בימין שהיא שמאל של כל העולם, שהיא יד הכהה שלו. אולם, בענין אחיזה בימין בזמן הברכה, שהיא משום חשיבות, אין הפרש בין ימני או אטר.

לעומת זו, דעת הרמ"א: שדין עשיית כל מצווה שווה לדין התפילין. ואע"פ שלעיל (סי' קפ"ג סי"ד) כתב השו"ע: יש מי שאומר שאם המברך איטר אחוז הכוס בימינו, שהוא שמאל כל אדם, כבר כתב הכף החיים (קפ"ג סי' בט) שלכן כתב השו"ע בלשון 'יש מי שאומר' הואיל ובעל העיטור חולק בזה ושהעיקר כדבריו וכמו שפסק בסי' תרנ"א. וכעין זה כתב החיד"א.

ובהליכות עולם (ח"ב עמ' מז) כתב ליישב שדוקא בכוס של ברכה, הואיל וצריך לאחוז את הכוס כל ברכת המזון בימין, מבלתי שתסייע ידו השמאלית, לכן סמך על השבלי הלקט שיאחזו ביד ימינו ושהיא שמאל של כל העולם מחשש שישפך הכוס, ומשום כך כתב, שאם בטוח בעצמו שלא ישפך יחזיק ביד ימין של העולם.

למעשה, לבני עדות המזרח, העיקר כמו שפסק השו"ע סי' תרנ"א, שמברך ביד ימין של כל העולם בפרט שכתב בכף החיים (בסי' קפ"ג וכן בסי' רו הני"ל) שכן יש לנהוג לפי הוזהר הקדוש והמקובלים. (וכן פסקו הבן איש חי ש"ר פ' שלח לך אות יט, ובהליכות עולם שם, ובסי' ברכת ה' ח"ב פ"א הל' ב.)

ובני אשכנז, יטלו ביד ימין שלו, שהיא שמאל של כל העולם. מבבל מקום, כל המחלוקת הני"ל היא רק לענין לכתחילה אך בדיעבד יצא ואפילו אינו בידו אלא מונח לפניו, כמו שב' השו"ע. (רו"ד סי"ח).

שבת שלום

אִישׁה קִשָּׁה

למה היא לא רוצה להתפייס?

מאמר מס' 63

סדרת מאמרים חדשה בנושא 'בניין הבית היהודי'

מאת: הרב מרדכי רחמים שליט"א

מנכ"ל תחנת הרב יעקב פרידמן

יעוץ טלפוני ותיוואם פגישות בפלא: 054-84-00930

במאמר הקודם כתבנו על החשיבות של 'בל תלין'.

הדיינו, כאשר נוצרו בין בני זוג, חוסר הבנה, חילוקי דעות, שהובילו אל רגשות כעס, פגיעה, הקפדה וכדו' כדאי להתפייס עוד באותו היום, ולהשתדל עד מאוד שלא לישון עם תוקף הכעס וההקפדה.

וכאן חשוב להבין, כי השתדלות זו, אינה רק לתועלת הצד הפגוע שיקבל פיוס. אלא, התועלת מן הפיוס הינה – לטובת שני הצדדים גם יחד! אם בעל לא פייס את אשתו על הפגיעה בה – ולהפך, הרי שהוא עצמו ייזק מכך.

במאמר הקודם הבאנו טעם לדבר, משום שהפגיעה תשתרש עד כדי חריטה בלבו של הנפגע, ויהיה קשה מאוד לתקן זאת אחר זמן מה.

הבנה פסיכולוגית לתוצאה זו: בדרך כלל, כאשר אדם נפגע מחברו בשל איזה משפט קשה שאמר לו, הרי שבאותם רגעים מוח האדם מבין את הקשר בין הפגיעה והכאב שבלבו – לבין המשפט שחברו אמר לו. הדיינו, המשפט הגס והאכזרי – הוא יצר את הכאב.

מתה, כאשר החבר תוך פרק זמן קצר, מביע צער וחרטה על הנאמר אזי, הסיכוי גדול שהכאב ייעך ויהיה בדרך להעלם. והטעם, שהרי הסיבה שבגללה נוצר הכאב – המשפט הכואב, הלכה ונעלמה על ידי הבעת החרטה ובקשת הסליחה. הרי שגם הפירות שהמשפט הניב – הכאב והצער, גם הם מתבטלים.

אולם, כאשר בני זוג נפגעו זה מזה, ואינם באים לידי פיוס גם אחר יום יומיים... כאן המצב נעשה חמור ומסוכן.

והטעם כך. הקב"ה קבע בטבע את כח השכחה ובשל כך אחר יומיים ושלושה הרגשות נעלמים הנפש שוכבת. אולם, בלב פגמים נותר הכאב, האדם יכול לעמוד מול חברו ולהרגיש דחיה מסוימת או פחד ממנו או חוסר רצון להתחבר אתו, ובעיני הדבר יחשב לפלא הוא אינו יודע למה הוא מרגיש כך. ומעתה, גם כאשר החבר הזה יתחיל להתנהג עמו בצורה יפה ומכובדת, עדיין החיבור בין השניים אינו יהיה שלם.

הבנה בכך פשוטה, לפי שהתת מודע של הנפגע אינו מתאם ומקשר בין הסיבה והמסובב. הדיינו, בין המעשה שקרה לבין הכאב שנחרט בלב. אלא, התת מודע משדר לאדם, פלוני אינו אדם שאוהב אותי, והוא אינו זוכר למה, לפי שהרגש נשכח. מעתה, גם כאשר הפוגע יבקש עתה סליחה על מה שהיה, המוח לא תמיד יחבר את הקשר בין הסליחה לבין הכאב, והכאב ישאר במקומו, ובכדי להסירו יצטרכו השניים עבודה יותר שורשית.

בעזרת הבנה זו, נוכל להבין את אחת מהסיבות הגורמות לבני אדם חרדות ופחדים מכל מיני דברים מסוימים. כגון: בעלי חיים, אש או מים וכדו'. ככל הנראה באיזה שהוא פרק זמן בחיים, היה להם התרחשות לא נעימה עם אחד מאלו. ולא היה מישוהו שיפגעו להם את המקרה בצורה חיובית. כך אחר זמן הרגשות נשכחו מהלב – הסיבה לכאב נעלמה. אולם, הכאב, הרתיעה מהדבר עצמו נותרו. הכאב נחרט בלב. כך אחר זמן, התת מודע גורם לאדם לפחד מכלבים מאש או מים, והוא אינו יודע למה, וגם כאשר מסבירים לו שהמים נעימים ולא מסוכנים הוא נשאר בשל.

בשל כך, כאשר מחליטים לא לבקש סליחה ולא להתפייס משך זמן ממושך, הרי שהיכולת להתחבר חזרה ניוזקת, נוצר פצע – פירוד בלב, שקשה לאדותו כימי קדם.

לא מעט שמעתי טענות: 'אני מביע חרטה על מעשה שקרה, מבקש את סליחת אשתי. והיא אינה מקבלת, בקשתי פעם אחת ופעמים ודיא נשאת בשלה. מה עוד אני צריך להתונן, מה שגם שהיא איננה נקיה בכל הסיפור שקרה, אם היא לא רוצה להתפייס, זו אשמתה אני מסיר את האחריות ממני – עשיתי את שלי!'

אכן, אוכל להסכים שכאשר בעל ביקש מאשתו בקשת סליחה והיא איננה רוצה לקבל את הפיוס – זו בעיה שלה, אבל אין זו אשמתה. ומכיוון שאיננה אשמה בכך, הרי שחובת הפיוס נשארה במקומה.

נבאר: הגמרא אומרת כך: (נידה לא): 'זמפני מה האיש מקבל פיוס ואין אשה מקבלת פיוס? זה ממקום שנברא, וזו ממקום שנבראת!...'

פרש"י: אדם הראשון נברא מן האדמה שהיא עפר תיחוח נוח ליבטל אבל האישה שנבראת מבשר ועצמות קשין, קשה לה להתפייס.

אנו מגלים כאן דבר נפלא, האדם נקרא אדם מלשון אדמה, על שם המקום שממנו נברא. (יש עוד טעמים לשם אדם). והתורה מציינת: 'וַיֹּאמֶר הָאֱלֹהִים זֶאת הַפַּעַם יַעֲצֵם מִצְעָמִי וּבִשָּׂר מִבְּשָׂרִי לֵאמֹר אִישׁה כִּי מַאִישׁ לִקְרָא זֶאת.' (בראשית ב, כג)

האישה נבראה מעצם האדם, ויש לכך השלכות. אחת מהן, שהאישה קשה יותר, מילים שהיא שומעת נחרטים לה על הלב ואי אפשר להסירם בקלות, לכן על אף שצריך להיות זהיר בנן אדם לחברו שלא לפגוע בו חלילה, הרי שבין איש לאשתו הזדירות כפולה, משום שהיא שומרת את הדברים בלב חזק, והפיוס קשה יותר.

מעתה, כאשר בעל טוען: 'בקשתי סליחה בצורה יפה ומכובדת והיא לא מקבלת!...' אכן, הסיבה ברורה, הרי שזו 'בעיה' שלה, – זה בטבע שלה, היא איננה אשמה זו המציאות שהקב"ה ברא אותה כך שהיא רגישה מאוד, ואחת מזההשלכות של רגישות זו – שהיא קשה לקבל פיוס!

לכן, אם האישה איננה ממחרת להתפייס, אין זה אומר שהיא אישה רעה. אלא, זה אומר שהיא אישה – ולא איש!

מעתה, יתמדה הגברים: 'מה זאת עשה אלוקים לנו, מה התועלת שהאישה נבראה מצלע האדם, היה כדאי לברוא אותה מהאדמה בכדי שתהיה נוחה יותר, כך היא לא תעשה מכל דבר עניין. גם כאשר טעינו, נוכל להשלים בצורה מהירה וקלה יותר?...'

אלא, נהיה מופתעים לשמוע. בזה שברא הקב"ה את האישה מן הצלע יש בכך תועלת גדולה לאדם וכמו שהתורה ממשיכה את הפסוק הסמוך:

'עַל כֵּן יַעֲזֹב אִישׁ אֶת אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ וְהָיוּ לְבָשָׂר אֶחָד.'

מתוך פסוק זה, מבאר הרמב"ן יסוד נפלא ועצום. וז"ל: 'זהו לבשר אחד...'. הנהבן בעיני, כי הבהמה והחיה אין להם דבקות בנקבותיהן, אבל יבא הזכר על איזה נקבה שימצא, וילכו להם, ומפני זה אמר הכתוב, בעבור שנקבת האדם היתה עצם מעצמיו ובשר מבשרו, ודבק בה, והיתה בחיקו כבשרו, ויחפוץ בה להיותה תמיד עמו. וכאשר היה זה באדם, הושם טבעו בתולדותיו, להיות הזכרים מהם דבקים בנשותיהם, עוזבים את אביהם ואת אמם, ורואים את נשותיהן כאלו הן עמם לבשר אחד... והנה יעזוב שאר אביו ואמו וקורתם, ויראה שאשתו קרובה לו מהם.'

פלא עצום. האישה נבראה מן האדם, בכדי שתהיה נאמנת לו, בכדי שירגיש אותה כגופו שהחיבור ביניהם יהיה מושלם. אילו האישה הייתה מן האדמה, הרי שבני זוג לא היו נאמנים זה לזה ולא היה אכפת להם זה מזה כלל, אלא נמשל כבהמות נדמו.

יתרה מזו, כאשר אישה רגישה יותר, הרי שגם המילים הטובות נחרטות על לוח לבה יותר חזק, הרי כאשר הבעל יחמיא לאשתו כראוי, יהיה זה כ'טל תחיה',

המחמאות יתיישבו בלבה כראוי ויתנו לה כוחות עצומים לפעול למען הבית כולו. הרי שרגישות יתירה זו שבאישה הינה לתועלת עצומה אלא שיש להשתמש בה בצורה נכונה כראוי – ובה יזכו השניים לחיים של שלום.

כל טוב!

"וצתה אם שמוע תשמעו
קולו!..."
פרש"י: 'אם צתה תקבלו עליכם
יצרה לכם מכאן ואילך, שכל
התחלות קשות' – נזכור: בחיים
הקושי החדול נמצא בהתחלה,
המתיקות באה מ'ד לאחר מכן...'

העלון מוקדש

להצלחת גיל משה ורד בר חן ובי"ח הי"ו.
זו גיורא והגיורה ורד דפני הי"ו. מנחם ואסתר קמיש הי"ו.
עודא בן יפה הי"ו. אביתר ונאוה תודמן הי"ו.
ר' יצחק ואילנה טל הי"ו. חי עריבי בן רוזה הי"ו.
יהושע ומל מאור הי"ו. ר' שחר ומירב אביכור הי"ו. מר אדמון לוי הי"ו.
דוד מועלם בן שלמה הי"ו.
ר' מרדכי ומרגלית רחמים הי"ו. ר' ינון ורות רחמים הי"ו.
מר"ר הר"ג המהול שמעון רחמים הי"ו. מר"א יהודית תחי. ר' שמואל אלעזר וב"ב.
לע"נ נעים בן מרדכי ז"ל.
פרחה בת רחמה ז"ל.
אדוארד בן יהודית ז"ל.
קמיל יפה בת לאה ז"ל.
מרדכי ניסים בן קמיל יפה ז"ל.
יוחנן בן מרים ז"ל. רחל בת טפחה ז"ל.
לע"נ דניאל בן נעמי ז"ל.
ר' יצחק בן מסעודה ז"ל.
ליווג הגון.
נעמה בת יהודית הי"ו.